

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

תוכן עניינים

- א. וכולן שחזרו בהן ... בין כך ובין כך מקבלין אותן משום שנאמר שובו בנים שובבים.....2
- ב. חבר ונעשה גבאי דוחין אותו מחבירתו ... פירש הרי הוא ככל אדם.....3
- ג. כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו.....4
- ד. בתלתא ומי חשידי.....6
- ה. מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין.....6
- ו. ורואה את קדשיו דאי בעי מיתשיל עליהו ומעשרותיו דאי בעי שדי ביה מומא בכוליה עדריה ונשאל על מהרותיו דהא חזא ליה בימי טומאתו.....7
- הדרן עלך עד כמה ישראל חייבין.....7
- פרק חמישי.....7
- א. כל פסולי המוקדשין (הנאתן להקדש) נמכרין באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנייתן לבעלים פסולי המוקדשין הנייתן להקדש.....8
- ב. ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור ... בכור באיטליז הוא דלא מיזדבן הא בביתיה מיזדבן אלא מעשר ... נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום.....8
- ג. במעשר בהמה של יתומים עסקינן ומשום השבת אבידה נגעו בה.....13
- ד. כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר 14
- ה. הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית ... לא רצה ליתן לו במתנה ... מבליע לו דמי אתרוג בלולב 16
- ו. ומעשר בהמה דגדול ששחטו מבליעו בעורו בחלבו בגידו ובקרניו.....18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

דף לא.

א. וכולן שחזרו בהן ... בין כך ובין כך מקבלין אותן משום שנאמר שובו בנים שובבים

חבר שנחשד¹ על הטהרות כגון שמכר אוכלין טמאין בחזקת שהן טהורין, הרי זה אינו נאמן לעולם, עד שיוודע שחזר בתשובה גמורה² ואפשר שאין מקבלין אותו עד שיחזור כחזרת טבח³ המבואר בסנהדרין דף כה. שאם היה בודק לעצמו⁴ ויצא טריפה מתחת ידו, חזקה שאינו עושה אלא בשביל חמדת ממון להרויח⁵, לפיכך כדי שיכנע לבו, ולהתאבל על רב מעלו ועוצם פשעו שהכשיל רבים⁶, ילבש שחורים⁷ ויתכסה שחורים כי השחרות משפיל הגאווה

¹ רמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק י הלכה י

² מקורו של רבינו נראה מהגמ' הכא שכולן אם חזרו וכו' ופסק כר"ש ור' יהושע בן קרחה וכו' יצחק איש כפר עכו אמר ר' יוחנן שהלכה כאותו הזוג וכרבה דאמר תנינא חזרו לומר פירש הרי הוא ככל אדם. וקצת צ"ע שמרן בכס"מ כתב שמקורו נלמד מדין מי שיצאת טריפה מתחת ידו, ואמאי בעי להכי ואפשר שדייק לשון תשובה גמורה ולא כתב שרק פירש ממעשיו הרעים ולמד הרמב"ם שחזרה בהכי בעינן כמש"כ בסנהדרין דף כה. שהחשוד על הטריפות אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבידה בדבר חשוב או שיוציא טריפה מתחת ידו בדבר חשוב משלו. ושם איתא לגבי משחקי בקוביא ווסחרי שביעיתי ווקרי להו תשובה גמורה, ולא מהני רק שפירשו וחזרו בהם, ובזה שאני מגבאי למלך שמיד שפירש מקבלין אותו.

ועיין מעשה רקח וראיתי למהריב"ל ז"ל ח"א בתשובה ס"ס נ"ו שהיה רוצה לתרץ קושיא גדולה דלמה החמירו בההוא טבחא שילך למקום שאין מכירין אותו וכו' ובבכורות על ההוא שהיה חשוד להיות מוכר תרומה לשם חולקין וכל הנהו דההוא פרקא דסני להו בקבלת דברי חבירות וכו' ע"כ וחפשי באותו פרק ואין שם עובדא דא אלא אמתני' דהחשוד למכור תרומה לשם חולקין מייתי תלמודא עובדא דההוא טבחא דהוה זבין תרבא (פי' רש"י חלב הכליות) במר דכנתא (פי' רש"י בחזקת חלב טהור) וקנסיה רבא לזבוני אפילו אמגוזי ואולי דממעשה זה הוא דמותיב הרב ז"ל גם הפר"ח יו"ד סי' קי"ט כתב שבשום מקום דמסכת בכורות לא נתבאר מזה כלום ונסתייע מדברי רבינו אלה דאפילו במידי דרבנן כגון טהרות בעי תשובה גמורה עיין עליו וקשה לשמוע שהמציא מהריב"ל ז"ל מעשה שלא נזכר בגמרא אמנם נראה שכוונתו מהמעשה שזכר אמתניתין דמי שהיה חשוד למכור תרומה לשם חולקין דהיינו ההוא טבחא שהזכרנו וקיצר בדבריו דודאי כוונתו מבוארת.

³ שו"ע ונו"כ שם ובחומ"מ לד לד

⁴ לדעת הרמב"ם שם בודק לעצמו כיון שיש לו הנאת ממון אף על פי שעשה תשובה, לא מתכשר עד שילך

למקום שאין מכירין אותו, והבודק לאחרים כיון שאין לו בה הנאת ממון מתכשר בתשובה. ט"ז יו"ד שם

⁵ זה לשון הרב דמשק אליעזר, נראה לי דמסיק הבית יוסף מחדושים ס"ה זוהו לשונו, ומיהו אפשר דטבח שיצא טריפה מתחת ידו, אם אין לו בה הנאת ממון לא מיפסל, כיון שאין לו הנאה לא חשדינן ליה במזיד אלא בשוגג, וכן דעת מהר"י וייל [סי' צ"ז]

⁶ אורים עט

⁷ עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות מ"ז שב' בשם הרא"מ דלא מהני תקנה דפרק ז"ב עד שיעשה כל זה מעצמו בלא כפיית ב"ד וגם לא שיגזרו עליו שילך למקום שאין מכירין וכו' ולא שיעשה זאת התשובה לתועלת ממון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

והזדון שבלבבו⁸, וילך למקום שאין מכירין⁹ אותו¹⁰, ויחזיר אבידה בדבר חשוב, שכיון שמחזירה ודאי חזר בו מהמדת ממון, או יוציא טומאה מתחת ידו בדבר חשוב, דהיינו שכשימצא דבר טמא לא ימכרנו, אף שיש לו הפסד רב¹¹. שוודאי עשה תשובה בלא הערמה, כיון שאינו חס על ממונו.

ויש בזה שלשה דינים¹²:

הדין א' – אם יש בו חשש חימוד ממון. – דינו כנזכר

הדין הב' – אם אין בהם חשד חימוד ממון, – בפעם ראשונה מעבירין אותם¹³, אך בקבלת דברי חברות שמקבל עליו עניני פרישות שאין נוהגין כן רוב המון העם¹⁴ שיקבלו עליהם בפני שלשה חברים שיהיו זהירים מכאן ולהבא, מיד שראינו שדואג ומצטער על האיסור שיצא מתח"י באופן שאין חשש להערמה מקבלים אותו.

ב. חבר ונעשה גבאי דוחין אותו מחירתו ... פירש הרי הוא ככל אדם

בעשייתה וחזרה לאומנתו עיין שם ולדידן אין ג"מ בכל זה כיון שאין אנו מורים לילך למקום שאין מכירין וכמ"ש הבאה"ט בשם המהרש"ל. דרכ"ת שם קב סמ"ע שם פד

⁹ עי' בפרי תואר ס"ק כ"א שב' בשם הרא"מ הטעם דבעינן דוקא שילך למקום שאין מכירין אותו משום דכל מה דעביד לתשובה באתרי' לא מהני דלא מהימן דלמא מערים עיין שם וכ"כ הב"ח.
¹⁰ כתב מהרש"ל בתשו' (סי' ב) ופרק גיד הנשה (הולין פ"ז סי' טז), מימינו לא ראינו שחזרו חכמי הדור שילך למקום וכו', אלא נותנים לו תשובה כפי עונו בסינוף ושאר ענינים לפי ראות. ועתה שהדור פרוץ אם יראה לחכמים שא"ל לו לנוד ממקומו נותנים לו תשובה במקומו בסינוף. והביאנו הרב ט"ז והרב כנה"ג בי"ד סימן קי"ט. אבל הרב מהר"י הלוי בח"א מספרו מטה יוסף י"ד סימן ח' וח"ב י"ד סימן ג' כתב דאין לסמוך על זה כלל, וכן הסכים עמו מורינו הרב מהר"א יצחקי בתשובה כ"י. והרבנים הנזכרים בתשובות הגז' ובספר גנת ורדים י"ד כלל סימן א' וסימן ב', דרכו קסת'ם האריכו למעניות'ם בכמה דיני טבח ושקלא ומריא, ושם ביארו אם יש תקנה לטבח דלא אפשר ליה למיזל באתרא דלא ידעין ליה להניח אצלו טבח אחר שיהיה אצלו תדיר יחדיו ידובקו, וגם אם יש הסכמה מראש מקדם דליהו תרי טבחי נצמדו יחדיו אם מועיל תקון זה. ע"ש באורך. ובסוף תשובת הרא"ם בח"ב סימן כ"ד. ועיין בדיני טבח בתשובות מהרא"ש בספר תורת חיים ח"ג סימן י"ב וסימן י"ג וסימן י"ד. ברכי יוסף אות מה

¹¹ מאזים למשפט שם

¹² ועי' במה שהאריך בזה בפר"ח ס"ק כ"ח והביא מדברי תשו' הרא"מ שמבואר דין זה והעולה מדבריו שיש בזה שלשה דינים.

¹³ אע"פ שאינם נקראים מוידין כ"כ משום דליכא בהו חשש חימוד ממון מ"מ פושעים נקראים כיון שהוציאו איסור מתח"י

¹⁴ ט"ז יו"ד שם יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

חבר שנעשה¹⁵ גבאי למלך, או מוכסן וכיוצא בהן, דוחין אותו מחברותו, פירש ממעשיו הרעים הרי הוא ככל אדם¹⁶ וצריך לקבל דברי חבירות כבתחילה. ואם לא נקבע עדיין בגבאות או שהיה מחוזק כת"ח י"א שמספיק שיאמר שחזוהו הוא מגבאותו.

ג. כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו

¹⁵ רמב"ם שם הלכה ח

¹⁶ דברי רבינו אינם מכוונים לדברי הגמרא דרב יוסף לא אול דס"ל כמ"ש בראשונה דאין מקבלין אותו ורבה אול כחזרו לומר פי' הרי הוא ככל אדם ומשמע בדביבור בעלמא סגי דהא רב הונא בר חייה לא אמר אלא הדרי בי וגם א"צ לחזור ולקבל עליו דברי חבירות מחדש, ורבינו שביאר פי' ממעשיה הרעים משמע דלא סגי בהדרי בי אלא בעינן שנדע בודאי שחזר בו ועוד שרבינו הצריך שיקבל עליו דברי חבירות מחדש ומהגמרא לא משמע כן. ואפשר דרבינו מפרש דהוא עובדא עדיין לא נקבע בגבאות תדע דקאמר לסוף שמעו דנעשה גבאי משמע שקודם לכן לא היה ולכך אהני ליה החזרה בדביבור בעלמא ואפי"ה רב יוסף לא אול שרצה להחמיר אי נמי י"ל דשאני רב הונא בר חייה דרב גובריה ואמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כדאשכחן בזקן ויושב בישיבה דא"צ שום דבר כמ"ש רבינו בהל' ד'. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אין החכם¹⁷ רואה בכור לעצמו אפילו הוא חכם ומומחה, כדי שלא יחשדוהו¹⁸ שהתירו שלא כדין. וי"א¹⁹ שאם נולד ומומו עמו דלא אתחזק איסורא יכול להורות לעצמו. ובוזה אין צריך אמירה, ולפיכך מותר לראותו אף ביום טוב.²⁰

ולכן למרות שמעיקר²¹ הדין מותר להיות שוחט ובודק בהמות חולין לעצמו ומוכר לאחרים, אם הוא מוחזק בכשרות, אבל נהגו בכמה מקומות שאין

¹⁷ רמב"ם הלכות בכורות פרק ג הלכה א, שו"ע ונו"כ יו"ד שיב ב

¹⁸ לבוש ומ"ז שם ד ועיי"ש שהקשה ממה שכתב רמ"א [סי' י"ח] סעיף י"ח שנהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו משמע דמדינא מותר, וכתב שוב ראיתי שבפרק ב' דנגעים הקשה גם הר"ש כן וחילק בין היכא דאיתחזק איסורא כו' ובוזה מתורין נמי במה שבודק לעצמו דכיון דנשחטה הותרה ולא איתחזק איסורא וכי תימא א"כ על השחיטה לא יהיה נאמן לעצמו דהא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת בזה סמכין על רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כמו שכתב המרדכי ריש חולין ע"ש. ובבית הלל הביא את הר"ש וז"ל ותימא, תרומה טמאה דלא חזיא ליה וכי לא יהא נאמן, וכן בשאר איסור והיתר אטו מי לא מהימן, ובהדיא אמרין בעירובין בריש הדר [סג, א] דצורבא דרבנן הוי חזי לנפשיה וכו'. ושמא יש לחלק בין היכא דאיתחזק איסורא להיכא דלא איתחזק איסוריה, כדאשכחן בריש האשה רבה [יבמות פח, א] דמחלק (בב"י) [גבי] עד אחד נאמן באיסורין דצורבא דרבנן חזי לנפשיה היכא דלא אתחזק איסורא אבל היכא דאתחזק איסורא לא, עכ"ל הר"ש. וכתב מה שתירץ הר"ש ומחלק בין איתחזק איסורא דאז אסור להורות לנפשיה, זהו דוחק, וכבר כתב הרא"ש [גיטין] בפרק הנזקין [פ"ה סימן ח] חילוק ד' והביאו בשו"ע בסימן קכ"ז סעיף ג' בהגה ואדם נאמן על שלו אפילו היכא דאיתחזק איסורא, וכתב הטעם משום דבידו לתקנו, כן כתב הרא"ש שם. וצריך לומר דדוקא גבי בכור אינו נאמן על שלו משום דבכור קדוש מרחם דאיהו לא אקדשיה, לכן הוא נחשד עליו כן כתב שם ברש"י בהדיא בפרק עד כמה [ד"ה ורואה את קדשיו] ע"ש, וזהו דלא כהר"ש. וכן מצאתי במעדני מלך [דברי חמודות] סוף פרק עד כמה [פרק ד] ע"ש, ודלא כטורי זהב [ס"ק ד] שכתב דברי הר"ש בסימן זה ולעיל סימן י"ח [ס"ק טו]. ומה שכתב על לשון השו"ע בסימן י"ח סעיף י"ח בהג"ה על כן נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו אלא אותן הממונים מן הקהל, כתבתי פירושו למעלה בסימן י"ח [ס"ק ג] בשם הריב"ש [סימן תצח] דהיינו באם שוחט ובודק לעצמו ומוכר לאחרים, אז יש בו חשד שמא יקיל בשחיטה או בבדיקה מאחר שמרויח בהם, אבל אם שוחט ובודק לעצמו בביתו כדי לאכול ממנו הוא ובני ביתו וגם אורחים בביתו, אזי מותר לשחוט ולבדוק אפילו אינו ממונה מן הקהל, וזה פשוט שם בריב"ש שכתב כן בשם הרמב"ם [מאכלות אסורות ח, ז; שחיטה י, יד] ע"ש. ועיי' תבו"ש יח לט שכתב. ולא ידעתי מאין הרגלים להשיגו בזה, דאף על גב דהרא"ש כתב בפרק הנזקין [גיטין פ"ה סי' ח, חילוק ד'] דכל דבידו לתקנו נאמן על שלו אפילו באתחזק איסורא, הר"ש נמי לא מיירי כי אם באין בידו לתקנו, ובהא מחלק, בדלא אתחזק נאמן, אבל מה שבידו לתקנו פשוט בגמרא סוף פרק עד כמה [בכורות ל"א ע"א] דנאמן אפילו אתחזק, ועיי' בכור שור שם [ד"ה תוספות בד"ה דהא חזו ליה] שביארתי יותר בסייעתא דשמיא.

¹⁹ חכמת שלמה שם על פי דברי הט"ז מהר"ש אולם למש"כ בית הלל הנ"ל לכאורה ל"ש דבכל גווני איהו לא אקדשיה.

²⁰ דמה שכתב אה"כ בסעיף ג' דאין רואין מומין ביום טוב הוי נמי רק אם נותר על ידי אחרים, דבוזה כיון דצריך אמירה נראה כדן הדין, אבל אם הוא עצמו חכם ונולד במומו דיכול לראותו בעצמו דבוזה אין צריך אמירה, מותר לראותו אף ביום טוב.

²¹ רמ"א יו"ד חי חי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

שום אדם רשאי להיות שוחט ובודק לעצמו למכור כי אם אותם הממונים מן הקהל.

ואם אירע לו הוראה בשחיטה אסור אפילו מדינא להורות בעצמו, כיון דבחייה בחזקת איסור עומדת, אין להוציאה מחזקתה כי אם בלא פקפוק.²²

ד. בתלתא ומי חשידי

בזמא"ז שאין מתירים בכור רק ע"פ ג' בני הכנסת²³ ליכא כלל חשדא²⁴, ולמרות שהבכור שייך לאחד מהשלושה, ואפילו היו שלושתם שותפים בו, מותר להם להורות.

ה. מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין

כבר התבאר במסכת יבמות דף כה: שאשה²⁵ שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה, ובאה לפני חכם להתירה, ואסרה שלא מצא לה פתח להתירה, לא ישאנה, שמא יאמרו אסרה כדי שישאנה, ואם כנס, לא יוציא.

²² שמלה חדשה סימן יח סעיף כבו ט"ז יו"ד יחד בזה אין בידו ואיתחזק.

²³ וכתב המע"מ דמשום הכי השמיט הרא"ש דין זה שאין רואה לעצמו משום דלדין דלית לן יחיד מומחה ורואין לעולם בג' לא שייך זה ע"ש מיהו צ"ע אף לדין אם יש לכל השלשה שותפות בו (שהרי גם בהמת השותפין חייב בבכורה כדלקמן סימן ש"כ סעיף ב') אם הם יכולים לראותו שהרי רש"י פירש שם דלא חשידי כולו בשבילו ע"ש א"כ י"ל דאם יש להם שותפות בו חשידי מיהו משמע בכמה דוכתי דאף בכה"ג לא חשידי. ועיין (בשו"ת חות יאיר סימן קכ"א /קב"ב/) שנשאל אם מותר לראות בכור לאחיו בזמן הזה וכתב דבזה"ז שאינו ניתן רק ע"פ שלשה מותר אפילו לבעל הבכור להצטרף כמבואר בש"ס ומכ"ש איש בשל אחיו דמותר אפילו בזמן שהיה ניתן ע"פ יחיד מומחה כדתנן בספ"ב דיבמות וכולן מותרים לבניהם ולאחיהם ואפי' במקום שיש חשד ע"ש. פ"ת שיב א. אולם עיין דעת שהביא מתועפות ראם סי' מ"ז בבכור שנשחט ע"פ ג' והכהן בכלל השלושה והשוחט ועוד א' ול"ה יחד רק ראו זא"ז אי אמרינן שהכהן נוגע בדבר לא יצטרף וצידד דכיון דנאמן לומר מום זה הראתי לחכם איני חשוד [דלא חשוד לשקר משום דלא עבד לאכול קדשים בחוץ] רק דראית מום הוי כדין דתלוי באומד דעת וחשוד [דוראי דעתו של אדם נוטה אחר עצמו] וכיון דיש ב' אחרים עמו מהני.

²⁴ בערוך השלחן יורה דעה סימן שיב סעיף ד, ותמה מדוע לא הזכירוהו הפוסקים לענין דין החשות על הבכורות ונשילת ממון להורות על הבכור עיי"ש

²⁵ שו"ע ונו"כ אבהע"ז יב ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

האמור אינו אלא ביחיד מומחה, אבל אבל בית דין של שלושה אינו חשוד. ומטעם זה אם מיאנה או חלצה בפני ב"ד, יכול אחד מהם לישא אותה. ואפילו בעל נפש שאין לחשוש בבית דין שמא אחד הטעה את האחרים²⁶.

ו. ורואה את קדשיו דאי בעי מיתשיל עלייהו ומעשרותיו דאי בעי שדי ביה מומא בכוליה עדריה ונשאל על טהרותיו דהא חזא ליה בימי טומאתו

הכל נאמנים²⁷ על מומי מעשר לומר מום זה מאליו בא ולא נעשה לדעת, ואפילו אלו שאינן נאמנים על הבכור נאמנים על המעשר.

ורואה אדם מומי מעשר שלו ומתירו אם היה מומחה, שאם ירצה יטיל מום בכל עדרו ואחר כך יעשר ונמצא המעשר בעל מום מתחלתו.

הדרן עלך עד כמה ישראל חייבין

פרק חמישי

²⁶ לבוש שם ועיין ברכי יוסף

²⁷ רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

א. כל פסולי המוקדשין (הנאתן להקדש) נמכרין באיטליין ונשחטין באיטליין ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנייתן לבעלים פסולי המוקדשין הנייתן להקדש

כבר התבאר במסכת זבחים דף עה: וחולין קלג. שכל פסולי המוקדשין²⁸ כשיפדו מותר לשוחטין בשוק של טבחים ולמוכרין שם ולשקול בשרם בליטרא כשאר החולין חוץ מן הבכור ומן המעשר.

והטעם מפני שמכירתם בשוק מוסיף בדמיהן, שאר הקדשים שדמיהן חוזרין להקדש שהרי מביא בדמיהם בהמה אחרת מוכרין אותן בשוק כחולין.

אבל הבכור והמעשר שאין דמיהם להקדש אלא נאכלין במומן אין שוחטין אותם בשוק של טבחים, ואין מוכרין אותם שם, אפילו התפס בכור לבדק הבית אינו נשקל בליטרא ולא ימכר בשוק שאינו יכול להתפס אלא דבר הקנוי לו קנין גמור.

דף לא:

ב. ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור ... בכור באיטליין הוא דלא מיזדבן הא בביתיה מיזדבן אלא מעשר ... נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום

כבר התבאר במסכת ב"ק דף יג: שאע"ג שבכור אדם²⁹ ובכור חמור נפדים,³⁰ ופדיונם לכהנים, בכור בהמה טהורה אין פודין אותו. אלא נשחט בעזרה

²⁸ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק א הלכה יב

²⁹ רמב"ם בכורות פ"א ה"ב וה"ז מנחת חינוך מצוה שענ אות ג

³⁰ ועי' יוצאים לחולין ובבכור בהמה אין פדיונו מועיל לכך ועיין זבחים עה ע"ב ברש"י ד"ה ומאי שמשמע שאם לא הזהירה התורה בלאו זה אמרינן דיכול לפדות ונפדה לענין שיהיה מותר בגיזה ועבודה. והתוס' שם ד"ה הפדו הקשו על דבריו דכל פסולי המוקדשין אף שנפדו אסורים בגיזה ועבודה, ועי' שם מה שתירצו. ובתמורה ח ע"א פירשו התוס' בד"ה בבכור, דאינו נפדה לצאת מקדושתו למכור באטליין ולשקול בליטרא, וכן פירש רש"י בב"ק י"ג ע"א ד"ה בבכור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

כשאר קדשים קלים, זורקין³¹ דמו, ומקטיר אימוריו, ושאר הבשר נאכל לכהנים, שנאמר (במדבר יח פסוק טו יז) אַךְ פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קִדְּשׁ הֵם. ואין חילוק בין תם לבעל מום ששניהם אסורים בפדיון.

וכן אין³² מוכרין אותו כשהוא³³ תם שכיון שהוא עומד לקרבן³⁴ אין לכהן בו זכות³⁵ כדי למוכרו.

ואם עבר ופרה אינו פדוי³⁶, וכן אם מכר אינו מכור, והרי הוא בקדושתו כמו שהיה קודם, והחולין אינם נתפסים ואינו לוקה³⁷ על לאו זה.

³¹ ואע"ג דבכור בשפיכה שפיכה נקראת גם זריקה (מהר"י קורקוס שם)

³² רמב"ם שם

³³ עיין בחידושי הרי"ם יו"ד סי' שז סעי' ג שהקשה על הטור שם מנ"ל שאסור למכור דילמא אין בו איסור דהא אהני מעשיו והוא גופיה מה שחידשה תורה דהמכר אינו חל ותיירץ שלכאורה קשה אמאי אין המכר חל הרי יכול למכרו כשהוא תם כדי שיפול בו מום ואז הרי הוא חולין וממון כהן ולזמן הזה שייך מכר אלא ע"כ שאסור עכשיו למוכרו שכיון שאינו שלו הוי כמועל בהקדש עיי"ש

³⁴ ולפ"ז בכור בחו"ל שלדעת הרמב"ם אין מקריבין אותו א, כ הוי כבכור בזמן הזה ואפשר למוכרו כיון דהוי ממון בעלים (לחם משנה שם)

³⁵ ועיין חזו"א תמורה לא ס"ק ח ששכתב לר' יוסי הגלילי דס"ל דקדשים קלים ממון בעלים בכור תם בארץ ישראל בזמן הבית הרי הוא ממון גבוה שלא נתנה לו התורה אלא הזכות להקריבו ולאוכלו אבל בעל מום או בחו"ל בזמן הבית או אפילו תם בזמן הזה הוי ממון בעלים ולהכי אין בו איסור מכירה אבל לרבנן כיון שקדשים קלים ממון גבוה א"כ גם בזמן הזה לאו ממון ואפילו אם הומם אינו ממון שמכיון שיש לאו בפדייתו א"כ אינו ממון אע"ג שמוותר באכילה והרמב"ם פסק כר' יוסי הגלילי ואכמ"ל ועיין במנחת חינוך מצוה נא אות ה שהאריך בזה ועיין קהלות יעקב בכורות סי' כה

³⁶ מנחת חינוך שם אות א ערוך השולחן יו"ד סי' שז סעי' ג

³⁷ ומבואר בתמורה ה' ע"ב בסוגיא דכל מילתא דאמר רחמנא כו' דלאביי דסבירא ליה אם עבר אמימרא דרחמנא מעשיו קיימין, כאן גזירת הכתוב הם בהוייתן יהיו, דלא אהני, ולרבא לא אהני מעשיו, דסבירא ליה דאם עבר אמימרא דרחמנא לא מהני מעשיו, על כן אינו פדוי כלל, רק עבר אמימרא דרחמנא. והנה לאביי דסבירא ליה כל היכא דלא מהני לא לקי, א"כ לא לקי כיון דלא מהני מגזירת הכתוב דהם, ולרבא דס"ל אף דלא מהני לקי, מ"מ כאן לא לקי כיון דלא מהני ולא איתעביד מעשה בדיבורו, והוי ליה לאו שאין בו מעשה והנה הרמב"ם פ"ו מבכורות הל' ה' כתב שם גבי מוכר מעשר בהמה כיון דלא אהני מעשיו אין לוקין, ועיין בלחם משנה דהרמב"ם פוסק כאביי, א"כ כאן נמי אין לוקין מהאי טעמא, וכן כתב המשנה למלך כאן הי"ז, דעל כן לא מנאו הרמב"ם בפ"ט מסנהדרין ה"ד בכלל הלוקין, כיון דלא מהני כמו שכתב בפ"ו כאן ונראה לי מדברי הרמב"ם כאן, דהטעם דאין לוקין מחמת שאין בו מעשה, דאי נימא כמשנה למלך מחמת דלא אהני מעשיו, א"כ למה המתין הרמב"ם עד פ"ו גבי מכר מעשר, וכתב, ויראה לי דאין לוקין כיון דלא עשה כלום כו', הוה ליה לכתוב כאן דין זה, אלא דכאן דבר פשוט דאין לוקין, דהוא לאו שאין בו מעשה. וזה כתב בכמה מקומות, ואין צריך לפרש כאן (מנחת חינוך שם אות ג) ועיין בחי' הגרי"ז תמורה ה' ע"ב ד"ה בגמ' בבכור נאמר לא תפדה, אבל זה נראה דמדמי הגמרא ללא תעביד ולא מהני ע"כ דשייך פדייה רק דהל"ל מפקיע ממנו דין זה, דאם לא שייך כלל דין פדיה וזהו דמגלה לן הקרא דלא תפדה א"כ אינו שייך כלל לפלוגתא דאביי ורבא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ובזמן הזה שאין בית המקדש, הואיל והוא רק עומד לאכילה כשיפול בו מום, כבר התבאר לעיל דף יב: שהרי הוא מותר לכהן למוכרו תמים חי בין לכהן בין לישראל³⁸ והלוקח ינהג בו קדושת בכור. וצריך הכהן³⁹ לשהותו ולגדלו לעולם עד שיפול בו מום.

במה דברים אמורים שהלוקח קונה אותו לצורכו, אבל אסור לעשות בבכור חי סחורה⁴⁰ דהיינו לקנותו כדי להרויח בו⁴¹ מפני שהוא בזיון קדשים⁴², ואם קנאו לצרכו כגון למשתה בנו או לרגל ולא נצרך לו יכול לחזור ולמוכרו.

ואחר שניתן הבכור לכהן הרי הוא כממונו לעשות בו מה שירצה, ויכול למכור אותו בין תם חי בין בעל מום בין חי בין שחוט, ומקדש בו את האשה כשאר ממונו⁴³, ובלבד

וכעין זה בחזו"א בכורות סי' כב ס"ק ג אמנם עיין במהרי"ט אלגאזי בכורות פ"ה אות לו (ס"ק א ד"ה ונראה) שפלפל בזה דלכאורה למימר שאינו נפדה תם בזמן הבית אין צריך פסוק כיון שבלא"ה כל קדשים אינם נפדים תמימים אמנם אפשר דאתי לבכור תם בחול שאינו ראוי להקרבה לשיטת הרמב"ם ולהכי בעי פסוק למעטו מפדיה ואכמ"ל

³⁸ אבל לעובד כוכבים אסור ש"ך יו"ד סי' שז ס"ק ב

³⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד שז ג

⁴⁰ אבל בבשר השחוט מותר (כן כתב בר"ב שביעית פ"ז מ"ג ד"ה לא בבכורות ובתפא"י שם אות לב ועיי"ש בתוספות חדשים דס"ל שאין חילוק אלא גם בבשר השחוט אסור לסחור אבל לפי מה שיתבאר לקמן שהחשש שמא ישהנו ויבוא לידי איסור בבשר שחוט אין איסור שהוא מותר לאוכלו שהרי הוא כחולין גמורים וצ"ע ועיי"ש במשנה ראשונה)

⁴¹ עיין בשו"ת שבט הלוי ח"ט סי' רכט בענין שאחד נולד לו ממבכרת זכר ונקבה, והוא מספק קדוש בבכורה ופסח מלית כמבואר במשנתנו בכורות י"ז ובשו"ע יו"ד סי' שט"ו ס"א והוא ישהנו עד שיפול בו מום ובינתים אסור בגיזה ועבודה. ושאלתו אם מותר למכור זכר זה כדי שהקונה יכניס אותו לעדרו שיהי' לו זכר בעדרו שיעלה בעצמו על נקבות, וכתב "מכל מקום הרני חושש בנדון זה מטעם אחר היות ששנינו במשנתנו פ"ז דשביעית דאין עושין סחורה בבכור ונפסק בשו"ע יו"ד סי' ש"ז סו"ס ג', וכתבו הראשונים הטעם משום חשש מכשול בגיזה ועבודה כיון שאינו שוחט מיד, א"כ איך נתיר למכור זה הבכור ע"מ שישהה הלוקח בכור זכר זה שיהיה מוכן להרביע הנקבות דג"כ איכא בזה חשש מכשול",

⁴² דחיישינן שמא ישהה אותו ויעבוד בו או יגזו אותו ואפילו בעל מום שהוא חולין גמור חיישינן שמא ישהה ויעבוד בו קודם שיתירנו חכם ועוד אם נתיר סחורה בבעל מום יבוא להשהות תם עד שיהיה בעל מום כדי לסחור בו ויבוא לעבוד בו אבל אין לחשוש שישהה בעל מום עד שישחטנו לסחור בבשר שחוט כיון שאין בזה כל כך ריוח (ערוך השולחן שם סי' שז סעי' יב) ועיין במהרי"ט אלגאזי בכורות פ"ה סי' לט שצ"ע למש"כ בספרו קהלת יעקב שיש בזה מחלוקת קאשונים אי אסור סחורה הוא מדאורייתא או מדרבנן ואכמ"ל

⁴³ בשו"ע אבהע"ז כח כג פסק בכור, בזמן הזה, אם קדשו בו בעלים הוי ספק מקודשת. ובח"מ שם מג כתב סתם בעלים של בכור הוא הכהן והקשה סתירה בין מש"כ ביו"ד למש"כ באהע"ז שפסק ספק מקודשת שהוא ע"פ הרא"ש ש' שב' בפ"ק דב"ק שכהן שקידש את האשה בבכור חי לא הוי מקודשת עכ"ל וכתב ומ"מ אף לדברי הרא"ש דב"ק לא נסתפק אליבא דרבנן רק בחי הואיל ואסור בגיזה ועבודה אבל בבעל מום שחוט פשיטא דהוה ממונ בעלים לכל דבר והביא מש"ש בס"י ל"ד שדעתו שהרא"ש חזר בו בבכורות עיין עליו וכתב ג"כ כמו שכתבתי דאחר שחיטה פשיטא שמקדישין בו דהא אפי' לכותי מאכילין. ועיין בביאור הגר"א אבהע"ז שם אות סא שכתב "ומ"מ עיקר כמ"ש ב"ד שם"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמ"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

שלא ימכרנו בחנות או באטליו ולא ישקלנו במשקל, שעד כדי כך אין אנו מזלזלים בקדשים לנהוג בהם דרך חולין גמורין, אלא ימכרנו בביתו. וי"א⁴⁴ שאם קדש בו קודם שחיטה הרי זו ספק מקודשת. אך לאחר שחיטה מקודשת לכו"ע.

ומכל מקום מותר לשקול בו מנה כנגד מנה, כגון⁴⁵ שיש לו חתיכת בשר חולין שידוע משקלה יכול לשקול כנגדה בשר בכור, וכן כשחולקין⁴⁶ אותו נותנין חלק בכף מאזנים זה וחלק בכף מאזנים שכנגדו כדי לחלוק בשוה חלק כחלק, וכן יכול לשקלו כנגד כלי או סכין.

וזוהו רק בשרו אבל חלבו ודמו וגידיו⁴⁷ וקרניו נמכרין בחנויות ואטלזים ונשקלין במשקל, שלא עשו חז"ל כל כך מעלה אלא בבשר, ושמונו של גיד הואיל והוא מותר מן התורה, דינו כבשרו.

מעשר בהמה⁴⁸ אסור למוכרו כשהוא תמים שנאמר בו (שם כז פסוק לג) לא יגאל, מפי השמועה למדו שאף איסור מכירה במשמע שאין נגאל ואינו נמכר כלל, והמוכר⁴⁹ מעשר לא עשה כלום ולא קנה לוקח⁵⁰. ואינו לוקח⁵¹.

⁴⁴ בב"ש אבהע"ז שם ס כתב ליישב הסתירה הנזכרת דמ"ש כאן ומקדש בו היינו אחר השחיטה וקאי על מ"ש ושחוט ובהכי ניהא דלא תיקשי דברי המחבר אהרדי דשם פסק דהוי ספק מקודשת. הובא בפ"ת יו"ד שם ד

⁴⁵ לבוש ומ"ז שם ג

⁴⁶ לבוש וש"ך י

⁴⁷ קאי אבל הגידים שבבהמה אף המותרים לאכול דגידים אינן בכלל בשר. ש"ך יא

⁴⁸ רמב"ם בכורות פרק ו הלכה ה

⁴⁹ ועיין ספר שושנת העמקים – כלל יט וז"ל "ודע שהר"מ ז"ל פ"ו מהל' בכורות כתב בהל' ה' "יראה לי שהמוכר מעשר בהמה לא עשה כלום ולא קנה לוקח, ולפיכך אינו לוקח". והרב בספר יד אליהו (למהר"א גאליפפה ז"ל) הבין ד"יראה לו" אאינו לוקח קאי יע"ש בדף ק' ע"ד ד"ה ואני, והמעין בהר"מ ז"ל משמע דקאי אאינו קנה לוקח, ונראה דמשי"ה תלה הדבר ביראה לו, דע"כ אמרינן בתמורה ה' ע"ב דמעשר לא מהני לכ"ע אלא בלא יגאל דיליף העברה מבכור, אבל לא ימכר לא ידעין משי"ה תלה הדבר ביראה לו. וער"מ ז"ל הל' בכורות פ"ו ה"ה "אסור למכרו תמים, ואיני יודע הא בעל מום נמי כמבואר בכורות ל"ב חי בין תמים ובין בעל מום מה"ת אסור, ושחוט תמים אין נמכר שהוא קדשים ובעל מום מדרבנן כמבואר שם".

⁵⁰ ולפיכך אינו לוקח כמוכר חרמי כהנים שלא קנה לוקח וכמוכר יפת תואר כמו שיתבאר במקומו

⁵¹ והקשו (לח"מ) על הרמב"ם שהוא לרבא בתמורה ו ע"א דכל דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני עכ"פ לוקח דעבר אמירא דרחמנא א"כ אמאי לא ילקה הכא אע"ג שאינו מכר כיון שעבר אמירא דרחמנא ומוזה הוכיחו דס"ל כאביי ובאמת לשיטת תוס' תמורה ו ע"א סד"ה והשתא לקי לרבא על כל דבר וא"כ ה"ה הכא אבל הרמב"ם אפשר דס"ל דלרבא לקי דוקא במקום שעכ"פ היה איזה מעשה כמו אונס שגירש דהגט הוי גטו ונתן לה רק דהתורה גזרה שיקחנה בחזרה ולהכי לקי אבל במה שאין מעשיו כלום לגמרי כמו הכא במכירת מעשר א"כ לא עשה כלום ולמה ילקה וא"כ אפשר שפיר פסק רבא (ערוה"ש שם סעי' כ) ואפשר דלפימ"ש"כ מנ"ח מצווה תקנ"ט בספו בשם המהרי"ט והרשד"ם שלא מהני לרבא דוקא היכא דמיתקן האיסור אבל אי לא מיתקן האיסור במה שלא מהני לא אמרינן שלא מהני א"כ הכא שהאיסור הוא עצם המכירה שבלא"ה אינו מכור אלא מה שאסרה תורה הוא רק מעשה המכר וא"כ אינו ענין כלל למחלוקת אביי ורבא וע"כ שלכו"ע אינו לוקח כיון שעכ"פ לא עביד מעשה כיון שלא חל ועיין מנחת חינוך שסא אות ג ואות ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

המקדש בו אשה אינה מקודשת שהרי זה כמכר.

ואם נתנו במתנה, י"א⁵² שאינו עובר. שמתנה אינה⁵³ כמכר. וי"א⁵⁴ שמתנה כמכר ועובר

י"א⁵⁵ שבעל מום חי ותם שנשחט⁵⁶ במקדש, והבשר לבעלים, אסור למוכרו מן התורה. וי"א⁵⁷ שתם בין חי בין שחוט אסור מן התורה אבל בעל מום אפילו חי אין איסורו אלא מדרבנן. וי"א⁵⁸ שתם שנשחט אינו אלא איסור דרבנן. וי"א⁵⁹ שאף בעל מום חי אינו אלא איסור דרבנן.

שהאריך בענין זה ואין כאן מקומו ועיין בזבחים ט ע"א דמשמע דלקי עליה דאמרינן התם "למאי נפקא מינה למילקא עליה בלא יגאל" ועיי"ש בתוד"ה למאי נפקא וכו' ועיין חזו"א על הרמב"ם כאן ובבכורות סי' כב אות ג שכתב דלדעת חכמים בב"ק יג ע"ב שמעשר בהמה ממון גבוה הוא א"כ לא שייך לל לאו וכ"ש מלקות על מכירה שהרי אינו יכול למכור כלל כיון שאינו שלו

⁵² מנחת חינוך מצוה שסא אות ד

⁵³ ערוה"ש העתיד בכורות סי' רא סעי' יח ממשנה ריש מע"ש

⁵⁴ מתנה כמכר בכל מקום תפא"י מעשרות פ"ב אות ב' ועיין בב"מ מז א' ומגילה כז ב' ועיין פ"א מ"א ממע"ש תפא"י אות ה'

⁵⁵ בערוה"ש שם סעי' יח דייק כן מל' הרמב"ם בה"ו מדברי סופרים שאסור למוכרו בעל מום ואפילו שחוט משמע ששחוט שאינו בעל מום הוא איסור תורה וגם ע"כ שבעל מום חי הוא איסור תורה דאי לא"ה בעל מום שחוט הוא גזירה לגזירה וכן משמע מדברי הר"ב מעשר שני פ"א מ"ב עיי"ש ועיין מנחת חינוך מצוה שסא אות א ואות ב שבעלה שלרמב"ם אסור בתם בין חי בין שחוט מן התורה אבל בעל מום חי אינו אל מדרבנן ותמה עליו עיי"ש

⁵⁶ ועל חלבו וגידיו ועצמותיו ועורו אפשר גם כן עובר, דבש"ס שם ל"א ע"ב אינו מבואר רק דחכמים לא אסרו זה ובש"ס מיירי לענין הבלעה, והר"מ כאן בה"ח כתב על זה ג"כ חכמים לא אסרו למכור חלבו וגידו וכו', נראה דאם הוא מן התורה אפשר דגם דברים אלו בכלל הלאו, מ"מ אפשר בעור וגידים ועצמות דבכל התורה כולה אינו בכלל בשר אפשר מן התורה מותר, אך באמת כאן לא כתיב לשון אכילה, אם כן כל היכא דאסור מן התורה גם אלו הדברים אסורים מן התורה, ומ"מ צ"ע (מנחת חינוך שם אות ו)

⁵⁷ שיטה מקובצת בבא קמא יג ע"א ד"ה ולענין פסק בשם המאירי "נראה שהלאו בתם הוא בין חי בין שחוט אבל בעל מום אינו מן התורה" וכ"כ במנחת חינוך שם אות ב בדעת הרמב"ם ועיין בה"י הגרי"ז זבחים ט ע"א שביאר "בתם דשם הלא השחיטה אינו מפקיע קדושתה, א"כ שפיר לקי גם לאחר שחיטה מדאורייתא, אעפ"י שברר אינו חי, ולא בעינן כלל חי לדין דלא יגאל"

⁵⁸ כן הוכיח המנחת חינוך שם אות א ואות ב

⁵⁹ כן דעת הכס"מ ברמב"ם שם וכן משמע בתוס' זבחים ט ע"א ד"ה למאי נפקא מינה "תימה היכי לקי אחר שחיטה אלא יגאל הא אמרינן בבכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לב:) דלאחר שחיטה מדרבנן" ועיין חי' הגרי"ז שם שביאר "כל עיקר טעמא דאינו לוקה לאחר שחיטה הוא משום דבעינן דוקא חי, לשיטתם כבר אפשר לספוקי במפרכסת שהיא כחיה איך יהיה לגבי לא יגאל, והתוס' בבכורות (דף ל"ב ע"א בד"ה הא) באמת מספקי להו" ועיין במנחת חינוך שם אות ב שהקשה למה דיליף רבא בכורות לא ע"ב לא יגאל מתמורה ותמורה הוא בבעל מום ג"כ, א"כ הלאו דלא יגאל ג"כ בבעל מום, וכל שכן לרב שמואל ב"ר יצחק דיליף מן תזבח ושם מיירי בבעל מום, ומבואר דאין בו ברכה מחיים אלא לאחר שחיטה, היינו דאינו נמכר מחיים, מפורש דבעל מום ג"כ עובר מחיים,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

מדברי סופרים⁶⁰ אסור למוכרו בעל מום, ואפילו שחוט.⁶¹ גזירה שמא ימכרנו חי. לפיכך במעשר אין שוקלין⁶² אפילו כדרך ששוקלין בבכור מנה כנגד מנה⁶³ מפני שהוא נראה כמוכר.

מעשר בהמה⁶⁴ נוהג בחולין, אבל לא במוקדשין, ונוהג בארץ ובחוצה לארץ בפני הבית, ושלא בפני הבית, אבל חכמים אסרו לעשר בהמה בזמן הזה. ותקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית, גזירה שמא יאכלהו תמים, ונמצא בא לידי איסור כרת, שהוא שחיטת קדשים בחוץ. ואם עבר ועשה בזמן הזה הרי זה מעשר, ויאכל במומו⁶⁵ ואסור למוכרו.⁶⁶

ג. במעשר בהמה של יתומים עסקינן ומשום השבת אבידה נגעו בה

ומעשר בהמה⁶⁷ של יתומים שנשחט במומו מותר למוכרו כדרכו, מפני השבת אבידה ליתומים לא גזרו עליו.

⁶⁰ רמב"ם שם הלכה ו

⁶¹ ועיין תוס' זבחים ט ע"א שהקשו דבגמ' שם משמע שיש בו איסור תורה אמנם כוונת תוס' שם הוא לתם שחטו וכמש"כ בחי' הגרי"ז שם ובאו"ש כאן ה"ה

⁶² ועיין תוס' בכורות ל"א ע"א ד"ה חוץ, כתבו שהוא מן התורה דשמא מאיזה קרא נפקא דאין נוהגין בזין בדבר שאין הנאה להקדש. ועיין זבחים ע"ה ע"ב בתוס' ד"ה התפוס, שם מבואר דיש סוברים שהוא מדרבנן והם הוכיחו שהוא מן התורה, והר"מ הביא דין זה בפ"א מאיסורי המזבח הי"ב, ואין הכרע בדבריו ועיין מהרי"ט אלגאזי בכורות פ"ה סי' לט מה שצוין לקהלת יעקב

⁶³ עיין ל"ת קח שלרש"י היינו לשקול כנגד בשר חולין שנשקל ע"י משקל קבוע ולרמב"ם היינו לחלוק לחלקים שונים ולשקול זה כנגד זה ועיי"ש שדעת הש"ך דלא פליגי לדינא אמנם עיין בחי' הגרי"ז בכורות דף לא ע"א דס"ל שיש נפקא מיניה בין דעת רש"י להרמב"ם וז"ל "והנה הרמב"ם כתב שם (פ"ו הל"ו) דזה דוקא בבכור הותר, אבל במעשר אסור משום דנראה כמכירה עיין שם, ונראה דזה תלוי לשיטתו, דהרמב"ם דמפרש דשוקלין מנה כנגד מנה היינו ביניהם לחלוק בשוה, וע"כ שזה שייך ודאי למכירה, ע"כ דוקא בבכור הותר אבל לא למעשר, אבל רש"י דפירש דשוקלין כנגד בשר חולין שנשקל בליטרא, וא"כ זה לא שייך לחלוקה ומכירה, וא"כ זה הותר אף במעשר גם כן"

⁶⁴ רמב"ם שם פ"ו ה"ב

⁶⁵ ובנודע ביהודה תניינא חיו"ד סי' קפ"ט הקשה לו חכם אחד, הא מבואר בסוף בכורות הא דתני ימותו מיירי בזמן הזה דלא ישהה עד שיפול בו מום מחמת תקלות גיזה ועבודה, הלכך כונסין לכיפה וימותו, עי"ש בפירוש רש"י ד"ה בזמן הזה, והיאך פוסק הר"מ דיאכלו במומן ועיי"ש מש"כ

⁶⁶ הוא משנה במעשר שני פ"א מ"ב ועיין תוי"ט שם שהעמיד המשנה בזמן הזה

⁶⁷ רמב"ם הלכות בכורות פרק ו הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ד. כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר

למרות שהתבאר במסכת ברכות דף יח. שאין ללמוד להניח תפילין או להתעטף במלית להתפלל או לקרוא קריאת שמע סמוך לקבר משום לועג לרש מכל מקום זהו דוקא⁶⁸ בעוסק בתורה בפני המת קודם שנקבר, שיש לאסור משום לועג לרש, אבל כשנקבר מותר לעשות כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר. אולם דוקא לענין אמירת דברי תורה שיש בהם תועלת למת עצמו, כדי שיהיו שפתותיו דובבות בקבר.

וכבר התבאר במסכת ברכות דף ג: וב"ק דף טז: שאין אומרים⁶⁹ בפני המת אלא דבריו של מת, כגון צורכי קבורה, הספד, צידוק הדין, ותוכחות, וכיוצא באלו. אבל שאר כל דבר של דברי תורה, ואפילו קריאת שמע או תפילה, אסור אפילו מחוץ לארבע אמות (2.3 מטר). שהרי הוא כלועג לרש כיון שהוא אינו יכול לדבר תורה. ועוד שנראה כמתייאשים מלטפל בו.

אולם לחיוב ישבה על קברו לכבוד המת⁷⁰ אפילו דברי תורה, ולא רק דרשות אלא ללמוד כשניכר שהוא לכבוד המת כגון לימוד משניות ברבים⁷¹ אפילו תוך ארבע אמות מותר⁷².

⁶⁸ עיין בספר שיטת הקדמונים בחידושי תלמיד רבינו תם (ברכות טז ב)

⁶⁹ שו"ע יו"ד שד"מ ט"ז י"ז חכמ"א סי' קנה ערוה"ש יו"ד שד"מ ג

⁷⁰ שהושיבו ישיבה על קברו. ואין כאן איסור משום דאסור לדבר דברי תורה בתוך ארבע אמות של מת משום לועג לרש, (ברכות ג' ב') היינו שלא לכ' המת אבל זה לכ' המת הוא, ולא הוי לועג לרש. והתוספות מפרשים רחוק מן הקבר כמו ד' אמות. חרושי אנדות [ספרי המהר"ל] מסכת בבא קמא דף טז עמוד ב

⁷¹ בחכמת שלמה יו"ד שם דייק מלשון השו"ע "מותר לומר פסוקים ודרשה לכבוד המת בתוך ארבע אמות או בבית הקברות". הנה מלשון זה משמע דוקא לדרוש שפיר דמי, אבל ללמוד בבית המת אצל המת אסור. אבל בש"ס סוף פרק קמא דבבא קמא [טז, ב] במה דקאמר שם שהושיבו ישיבה על קברו, משמע דאף ללמוד מותר אם מכוונין לכבודו. אך עיין שם בתוספות [ד"ה שהושיבו] ושיטה מקובצת כמה חלוקי דינין, לחד דעה דוקא בתלמיד חכם שהרבי"ן תורה בחייו מותר ולא באחר, ולחד דעה מוכח שם בשיטה מקובצת דיש חילוק בין רבים הלומדים שם ליחידים, דרבים ניכר שהוא לכבודו אבל ביחידים אינו ניכר, יע"ש. והנה מדעה זו נצמח מנהגיני שלומדים משניות אצל המת קודם קבורה. ולכך נראה דוקא אם רבים לומדים דניכר דהוי לכבודו, אבל כל דלא הוי רבים הניכרין שהוא לכבודו אסור. ועי"ש כמה חלוקי דינים בזה, ואתי שפיר ודו"ק.

⁷² וכבר כתב הנימוקי יוסף כאן ואף על גב דתניא (ברכות יח א) לא יהלך אדם בבית הקברות וס"ת בזרועו ויקרא בו ויתפלל משום לועג לרש, התם מיירי דעביד לנפשיה כאדם הקורא בתורה, אבל היכא דעביד ליקרא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ולכן נהגו לדרוש באגדות ופסוקים ואפילו תוך ארבע אמות, ויוצא מענין לענין עד שמגיע לספר שבחו של מת, ומעשה תורתו, ומדות טובות שהיו בו. שכל מה שעושה לכבוד המת נחשב דברים של מת. אך יש להזהר שלא להיות כאותם שמכוונים להראות מעלתם בדרוש שעל המת, מה שאינו לכבודו. ולא שפיר קעבדי.

בתפילות⁷³ שעל קברי הצדיקים, שהוא כדי להעלות תפלותינו לפני כסא הכבוד אשר הצדיק הקבור יעלם⁷⁴, וא"כ הרי זה לכבוד המת שבכח קדושתם ישחרו בעדנו להעלות את תפילתינו. וכ"כ בשו"ת זקן אהרן⁷⁵ שכל דבר שעושים לכבודו ולזכותו של המת, לא שייך בו לועג לרש, כיון שכל האיסור הוא משום שמבזהו, וכאן אדרבה הוא מכבדהו. ולכן כשמתפלל על קברו ומחשיב מקום קבורתו למקום קדוש להתפלל שם, הרי זהו כבודו⁷⁶.

מותר לומר תהלים בבית שהמת בו להצילו מרוחות רעות, אבל לא יאמרו קדיש וברכו או שאר דברי תורה.

דשבבא, כגון בני ישיבה שלומדים לכבוד רבם ולמנוחתו, ליכא משום לועג לרש. הרמ"ה ז"ל. עכ"ל. וכ"כ רבינו יוסף הלוי בן מינאש בתשובה (סי' מז) וז"ל: ושאלת הא דאמרינן (ברכות ג ב) אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת, ואוקימנא בדברי תורה, וקשיא לך הא דאמרינן וכבוד עשו לו במותו, שהושיבו ישיבה על קברו. הכין חזינא דההוא דהושיבו ישיבה על קברו מיירי בחכם שהיתה לו ישיבה בחייו, ובני ישיבתו מתכוונים עתה לכבדו ולישב לפניו כדרך שהיו יושבים לפניו בחייו, ולומר שמועות מפיו בדברי תורה שלמדו ממנו, שבין שידוע שבכבוד גדול יש לו בכך אין בזה משום לועג לרש, וההיא דברכות (ג ב) מיירי שאותם העוסקים בדברי תורה בפניו אינם מתכוונים לכבוד הנפטר אלא לעסוק בד"ת להנאת עצמם וכו'. ע"ש. וכ"כ מרן הב"י (סי' שדמ). וגם מרן החיד"א בשו"ת ברכה (סי' שדמ סק"ז) העד העיד בנו כי הן עוד היום המנהג ברוב תפוצות ישראל לדרוש בדברי תורה בפני המת ועל הקבר, וללמוד לכבודו ולמנוחתו. וסומכים ע"ד הרמ"ה הנ"ל. וע"ע בשו"ת זקן אהרן מה"ת (סי' פה). ע"ש. ולכן מה שאומרים דברי תורה ומוסר לפני הצבור שנאספים ובאים לכבוד הנפטר ולכבוד האבלים, שפיר דמי, שאם לא עכשו אימתי. ואף על פי שהאבל שומע דברי תורה, כיון שיש בזה זיכוי הרבים לא חששו לכך, וכמו שפסק בש"ע (סי' שפד ס"ד), שאע"פ שאין האבל לומד עם אחרים אפילו בהלכות אבלות, מ"מ הם יושבים ונושאים ונותנים לפניו בהלכות אבלות, ואם טעו משיבם בשפה רפה. ואם רבים צריכים לו מותר, אפילו בהלכות אחרות. ע"ש. וע' בחידושי הרש"ש (מ"ק כג א), ועיין בשו"ת יביע אומר ח"ד (חיו"ד סי' כט). וח"י – יורה יו"ד סי' נח.

⁷³ שו"ת מנחת אלעזר ח"ג סי' נג.

⁷⁴ עיין ברמ"א סימן תקפא (סעיף ד) שכתב שיש מקומות שנהגים בער"ה לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנונים, ובמשנ"ב שם (סקב"ז) כתב דבית הקברות הוא מקום מנוחת הצדיקים, והתפילה מתקבלת שם יותר.

⁷⁵ חלק ב סי' פה.

⁷⁶ וסיים שמנהג פשוט בכל תפוצות ישראל לדרוש וללמוד בפני המת ועל קברו לכבודו ושלומו מנוחתו, וכמה תפילות נתייסדו להתפלל על קברי צדיקים. ועיין עוד בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י סי' י, וחלק יט סי' ג) מה שכתב בענין זה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

מילי דעלמא כלומר דברים שאינם כבודו של מת, ואינם דברי תורה יש אומרים שאפילו תוך ארבע אמות מותר. ויש אומרים שתוך ארבע אמות אסור, וכך נוהגים. וכל אותו בית שהמת מונח בתוכו חשוב כארבע אמות.

אך ודאי שאין לנהוג קלות ראש לפני המת, כגון שחוק, התול ושיחות בטלות. ואפילו בבית הקברות שהמתים גנוזים ומכוסים מהעין אסור לנהוג קלות ראש, מפני כבוד המתים.

אין להתפלל שחרית מנחה וערבית בבית קברות, וגם לא בקברות צדיקים, כגון מרן הבית יוסף וקבר האר"י ז"ל, וכדומה. ומה שאנו מתפללין בקבר הרשב"י ובמערות המכפלה הוא מפני שהקבר עצמו עמוק הרבה, ואינו בסמוך למצבה הנראית. וראוי לפרסם כי לימוד תורה עדיף על נסיעה לקברות צדיקים, שאין לך דבר גדול מלימוד תורה.

יש מתירים לומר קדיש ודברי תורה סמוך לקבר, משום שנהגו להעמיק את הקבר יותר מ' טפחים, והוא טמון ומכוסה⁷⁷. אך על פי הסוד אין בכך הבדל אם העמיקו את הקבר י' טפחים⁷⁸.

ה. הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית ... לא רצה ליתן לו במתנה ... מבליע לו דמי אתרוג בלולב

כבר התבאר במסכת סוכה דף לט. כשם⁷⁹ שאסור לעשות סחורה בפירות שביעית או לשמרן, כך אסור לקנות פירות מעם הארץ⁸⁰ לפי שאין מוסרין דמי שביעית ואפי' דמים שנתפסו בקדושת שביעית. לעם הארץ, ואפילו כל שהוא, שמה לא יאכל אותן בקדושת שביעית. וי"א⁸¹ שפחות מכחצי איסור מותר למסור לו, דדבר מועט כזה לא חיישי' שיעשה בהן סחורה או שישמרם עד אחר הביעור.

⁷⁷ הנצי"ב בהעמק שאלה על השאלות (פר' חיי שרה שאילתא יד),

⁷⁸ בקובץ מקבציאל (גליון ט' עמוד לט)

⁷⁹ רמב"ם ודרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק ח הלכה יא

⁸⁰ דחיישי' שהע"ה יעשה בהן סחורה או שישמרם יותר מהשיעור המותר ועובר משום לפני עור

⁸¹ ריטב"א בסוכה שם ורמב"ן בפ' בהר ומובא ג"כ בתוס' חדשים בפ"ט דשביעית וכן בחזו"א שביעית סי' י' סק"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

אבל בהקפה מותר ליקח מע"ה שאז אין נתפס הדמים בקדושה, ואין מוסר לו דמי שביעית⁸².

הקונה לולב הדס (עיין הערה באיזה אופן אין בהם קדושת שביעית⁸³) וערבה מעם הארץ בשביעית יבקש ממנו שיתן לו אתרוג מתנה, שהרי אין יכול לקנותו מהע"ה שהרי אין מוסרין דמי שביעית לע"ה,

ואם לא נתן לו מבליע לו דמי אתרוג בדמי לולב, שימכור לו הלולב ביוקר עד שיתן לו האתרוג במתנה⁸⁴.

וכל זה בסתם ע"ה⁸⁵ אבל מן החשוד אסור ליקח, ואפי' לולב אין לוקחין ממנו כיון שיש בו זיקת שביעית שאסור לעבדן בשביעית.

לפיכך אתרוגים של שנת השמיטה יש ליוזר בהם בכל דיני קדושת שביעית, ואסור לעשות בהם סחורה, אולם אם אין המוכר רוצה לתנו לו במתנה, רוצה לקנותו, בשעת קנייתו יש לשלם עליו בהבלעה, ע"י שיקנה אצל המוכר שאר מינים שאין בהם קדושת שביעית כמו שנתבאר ללגבי הלוקח מעם הארץ, ובהיום נזהרים בעלי הפרדסים למכור אתרוגיהם ע"י "אוצר בית דין",

⁸² חזו"א שביעית סי' י' סק"ה

⁸³ כלולב נחלקו הפוסקים דדעת הרבה ראשונים כלולב הואיל ועומד לטאטאות בו את הבית הו"ל הנאתו וביעורו שזה ויש בו קדו"ש אבל ביעור אין לו שמתקיים בארץ ולשיטתם מיירי כאן כלולב של ששית שנכנס לשביעית וכלולב הולכין אחר חנטה וכאן ל"ש חנטה ולא נתפרש שיעורו כמה צריך שיהא גדל בשביעית אבל דעת הרמב"ם ועוד ראשונים דלמסקנת הנ"ל הולכין גם כלולב אחר רוב עצים שעומדים להסקה ואין בו קדו"ש והמהרי"ל דיסקין זצ"ל המובא בשו"ת ציץ הקודש ח"א סי' ט"ו הורה להחמיר בזה וכ"כ בשו"ת או נדברו ח"ד סי' נ"ז שבין היה מורה החזו"א זצ"ל, ובדרך אמונה שם הכריע שבזמנינו שאין דרך לעשות מטאטא מלולב אפשר דלכו"ע אין בו קדו"ש, ובענין הדסים מכיון שהם מיני בשמים שאין ראוי אלא לריח הוא בעיא דלא איפשרא בירו' אם נזהג בו קדו"ש או לא ויש להחמיר וכ"כ משנה ראשונה פ"ז מ"ו וכ"כ באמרי בינה ח"א בשו"ת סי' י' ד"ה והנה וכו' ד מרכה"מ פ"ז הי"ד רבנו וכן בתפא"י פ"ז מ"ב וכו' בחזו"א שם ד"ה ובתשובת ועיין דרך אמונה – ציון ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק ז' ס"ק רכב שכתב "וכן ראיתי למרן ז"ל שהחמיר שלא לקחת הדסים ממשומר כמנהגו שנהג להחמיר לעצמו במשומר וגם משום איסור סחורה אך שמעתי שצידד להקל בזה וכו' בס' ציץ הקודש ח"א סי' ט"ו בשם מהרי"ל דיסקין ז"ל ואולי משום שבזמנינו אין רובן עומדין לריח אלא למצוה או לנוי וצ"ע" ובערכות לכ"ע אין בו קדו"ש ומ"מ אם נזרעו בשביעית להחוששים לדעת הראב"ד לעיל בפ"ד הט"ו דאסור נעבד יש לחוש גם בזה.

⁸⁴ ואם שימר את האתרוג נחלקו רבותינו דדעת ר"ת ועוד ראשונים שאם שימר נאסרין הפירות באכילה וגם ליתנם לבהמתו אסור, ואפשר שאם הפקיר אח"כ מה שגדל בעת השימור אסור ומה שגדל בעת שהפקיר לא נאסר אלא מחמת התוספת האסור המעורב בו ואם הפקיר אח"כ ורבו הגידולין של ההיתר חוזר להתירו ומשומר של גוי מותר גם לדעת ר"ת אבל דעת רבנו ורש"י ורמב"ן דמשומר אין נאסר באכילה ולמעשה אפשר לסמוך על המקילין, ומי שיכול להחמיר תבא עליו ברכה. דרך אמונה שמיטה ד קפד

⁸⁵ לפי מה שמסביר בחזו"א סי' י' סק"ב דדברים שיש בהן איסור זריעה אין לוקחין מחשוד ומשמע שם דאפי' של ששית אם הם דברים שאסורין בזריעה ובעבודה אין לוקחין מהם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ובכך אין צריך לשלם בהבלעה, כי התמורה שמקבלים מהקונים הוא עבור שכר טורח הפועלים ולא תמורת הפירות⁸⁶.

ו. ומעשר בהמה דגדול ששחטו מבליעו בעורו בחלבו בגידו ובקרניו

מעשר⁸⁷ בהמה שנשחט במומו, מותר למכור חלבו וגידו, ועורו ועצמותיו, ולא אסרו למכור אלא בשרו בלבד, ואם הבליע דמי הבשר בדמי העור והחלב והגידין, ומכר הכל בהבלעה מותר, ולהלן דף לב. יבואר אם יכול להבליעו בעצמות.

⁸⁶ עיין חזו"א שביעית סי' י"א סק"ז בארוכה.
⁸⁷ רמב"ם הלכות בכורות פרק ו' הלכה ח'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

